

Şans ve Şanssızlık • Brigitte Labbé

Çıtır Çıtır Felsefe Dizisi • Çocuk Kitaplar • Resimleyen: Jacques Azam • Türkçesi: Azade Aslan • 40 sayfa • Önerilen sınıflar: 4, 5, 6
BİREY ve TOPLUM • KİŞİSEL GELİŞİM • HAK ve ÖZGÜRLÜKLER • DUYGULAR
aile • iletişim • kaza • çaba göstermek • kader • arkadaşlık • sorumluluk • kaygı • sürpriz • risk

Her yaştan okuru felsefeyle buluşturan “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisinin 31. kitabı, “şans” ve “şanssızlık” kavramlarını ele alıyor. Dizinin yaratıcısı Brigitte Labbé, bu kitabında, hangi durumlarda şans ya da şanssızlıktan söz edilebileceğini gündelik yaşamdan örneklerle düşündürüyor. Çocuklar ve felsefe üzerine çalışmalar yapanlara da ilham kaynağı olan dizi, Jacques Azam’ın karikatür tadındaki desenleriyle renkleniyor.

Şansın ve şanssızlığın, insanlar arasında fark gözetilmeden dağıtılmasını kabullenemiyoruz. Bazen şans kötülere gülerken, şanssızlık iyileri bulabiliyor... Bilim, belirsizliği azaltmaya yardımcı olur. Onunla, şansa daha az bel bağlar, şanssızlıktan daha az korkarız. Ama sıfır risk diye bir şey de yoktur. İyi ya da kötü hiçbir sürprizin olmadığı bir yaşam ister miydik?..

TARTIŞMA KONULARI...

- 1- Şanslı biri olduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?
- 2- 11-12. sayfalardaki kadının örneğine baktığınızda siz de şansın kötülere güldüğünü, şanssızlığın iyileri bulduğunu düşünüyor musunuz? Çevrenizden örnekler vererek açıklayın.
- 3- Kaderi neden kabul edemiyor, istemediğimiz olaylarla karşılaştığımızda komplolar hayal ediyoruz? Kaderden korkuyor muyuz?
- 4- İstenen sonuca ulaşmak için “totem yapmanın” sonuca herhangi bir yararı oluyor mu; nasıl? Hiç denediniz mi?
- 5- Bilim ve kaygı, bilim ve mantık, kaygı ve mantık arasında ne gibi bağlantılar olabilir? Örneklerle açıklayın.
- 6- Çaba göstermek, şanslı ve şansız olma halini neden ve nasıl etkiler? Kitapta bu durum için hangi örnekler verilmiş?
- 7- Risk iyi mi, kötü bir şey midir? Riske girmemek için ne yapmak gerekir? Sınava çalışmadan girmek risk almak mıdır, yoksa bu davranışın başka bir tanımı olabilir mi? Risk almak ve sorumluluk almak arasında nasıl bir bağlantı kurulabilir?
- 8- Sürprizleri neden severiz? Bilinmeyen şeyler, aslında hayal kırıklığına uğrama riskini de içermez mi?
- 9- Bir okul gününde sürpriz olmayacağını, sabahtan akşama kadar yaşayacaklarınızı tam olarak bildiğinizi söyleyebilir misiniz? Bu durum sizi nasıl hissettiriyor?
- 10- “İşi şansa bırakmama” deyimini hangi durumlarda uygulanmalı, hangi durumlarda “iş şansa bırakılmalı”? Örneklerle açıklayın.

YARATICI ETKİNLİKLER...

Çalışmaların çoğu online / çevrimiçi ortamda, ekran başında da gerçekleştirilebilir.

- **Tasarım:** Öğrenciler 3 kişilik gruplara ayrılınsın. Her grup, 8-10. sayfalarda anlatılan loto çekilişindeki şanslıyken şanssız olma durumuna benzer bir örnek tasarlasın. Örnekler çok farklı alanlardan ve

konulardan düşünölmeli, şanslı-şanssız dönüşümü netleştirilmeli. Çalışmalar paylaşıldıktan sonra sonuç sloganları oluşturulsun.

- **Röportaj:** Herkes çevresinden en az 3 kişiye şu soruyu yöneltsin: “Odaya sağ ayakla girmek, tahtaya vurmak, terlikleri ters bırakmamak gibi tekrarlamayı önemsedığınız, uğursuzluk getireceğine inandığınız şeyler neler?” Yanıtları videoya kaydetsin. Kayıtları sınıfça izlerken yanıtları ayrıştırarak listeleyin. Batıl inançların yaygınlığını ve çeşitlerini saptayın. Sonuçlarınızı raporlayarak yaygınlaştırın.
- **Yazma:** Herkes “Şanssızlık her zaman son sözü söylemez” cümlesiyle başlayan ya da biten kısa bir öykü yazsın. Öyküler, uygun bir görselle (çizim, resim, karikatür, fotoğraf vb.) renklendirilerek sunulsun. Bütün çalışmalar, fiziki ya da dijital olarak hazırlanan, “Şans ve Şansızlık Panosu” nda sergilensin.
- **Sosyal deney:** Sınıfta gönüllü 3 öğrencinin katılımıyla sınıftakilerden “gizli” bir deney yapın. Gönüllüler küçük çakıl taşlarının üstüne Çin ya da Japon alfabesinden alınmış gibi duran birkaç harf boyasın. Çakıl taşlarını “Şans Taşları” diyerek sınıfta isteyen öğrencilere dağıtsınlar. Taşları alan öğrencilere bir hafta sonra taşın ne gibi bir şans getirdiğini, ya da nasıl bir şanssızlıktan koruduğunu sorun. Bütün bulguları irdeleyin, deneyin sonucuna dair bir rapor hazırlayın ve gerekli açıklamalarla birlikte sınıfta paylaşın.
- **Tartışma:** 3 öğrenci jüri olarak seçildikten sonra sınıftakiler 2 gruba ayrılınsın. Bir grup “Her risk bir tehlikedir”, diğer grup “Her risk bir fırsattır” görüşünü somut örnekler vererek savunsun. Bakalım, bu zorlu tartışmada hangi görüş üstün gelecek?
- **Anket:** Okulda en görünür yerde bir anket masası oluşturun. Okul öğrencileriyle, öğretmenlerle ve okul çalışanlarıyla 4 soruluk mini bir anket yapın. Anket soruları: 1- Sürprizlerden hoşlanırsınız mı? 2- Biri size hoşlanmadığınız bir sürpriz yapsa ne hissedersiniz? 3- Siz sürpriz yapar mısınız? 4- Karşınızdaki yaptığınız sürprizden hoşlanmazsa nasıl hissedersiniz?.. Anket sonuçlarını irdeleyin ve sürpriz konusunda insanların başkalarını ve kendilerini nasıl değerlendirdiklerini saptayın. Anketin sonuçlarını, katılanların isimlerini vermeden sosyal medya hesaplarında paylaşabilirsiniz.
- **Örnekleme:** Değişik durumları/vakaları kâğıtlara yazın ve hepsini uçak biçiminde katlayın. Havaya atılan uçaklardan herkes bir tane alsın. Üzerinde yazan durumun/vakanın şanssızlık mı yoksa başka bir şey mi olduğunu yorumlasın. (Durum/vaka örnekleri: Sınava gecikmek, tatile gidilen sahilde deniz suyunun çok soğuk olması, doğum günü kutlamasına bir gün kala bir aile büyüğünü kaybetmek, arkadaşlarla bilgisayarda oyun oynanacağı gün elektriğin kesilmesi, tiyatro gösterisi sırasında oyuncunun sözlerini unutmaması, bisiklet yarışında düşmek, en önemli maçta tek basket bile atamamak vb.) Şanssızlık olarak görölmeyen durumlar için önlemler açıklanmalı. Herkesin görüşü sınıfça tartışılsın. Öğrencilerin yaşananları nasıl yorumladığı, ne kadar sorumluluk aldıkları ortaya çıksın.